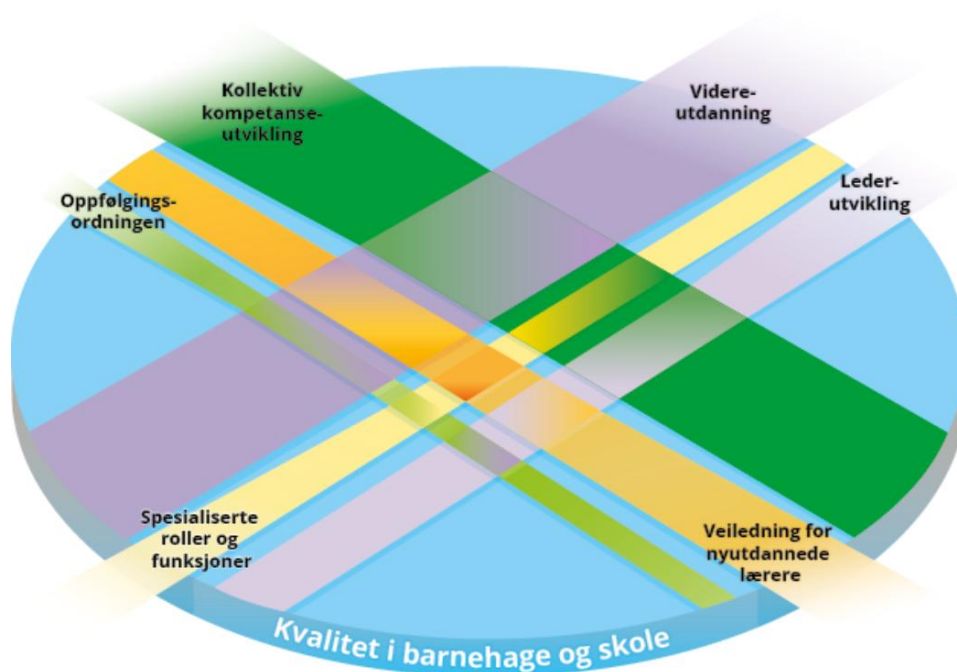

31.10.2025

SVAR PÅ DELOPPDRAG 5

Oppdragsbrev 2024-027 Etablere og videreutvikle et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole

Vurdere og foreslå hvordan Udir og statsforvalters rolle kan utvikles for å støtte sektorene i arbeidet med kvalitets- og kompetanseutvikling i det helhetlige systemet

INNHALDSFORTEGNELSE

1	Innledning og bakgrunn _____	3
1.1	Oversikt over tiltak, målgrupper, aktører og roller i system for kompetanse- og karriereutvikling _____	4
1.2	Vår forståelse av oppdraget _____	6
2	Ulike aktørers rolle og oppgaver i dag _____	7
2.1	Utdanningsdirektoratets rolle og oppgaver _____	7
2.2	Statsforvalters rolle og oppgaver _____	8
2.3	Fylkeskommunenes rolle og oppgaver _____	8
2.4	Universitets- og høyskolesektorens rolle og oppgaver _____	9
3	Videreutvikling av hovedtiltakene i strategien for kompetanse- og karriereutvikling _____	9
4	Videreutvikling av Utdanningsdirektoratets rolle og oppgaver _____	11
4.1	God informasjon om endringer og sammenheng mellom hovedtiltakene i strategien _____	11
4.2	En felles referansegruppe for strategi for kompetanse- og karriereutvikling _____	12
4.3	Samordning og formidling av kunnskap _____	12
4.4	Samarbeid med universiteter og høyskoler _____	13
4.4.1	Samarbeid med UH-sektoren om videreutdanning _____	13
4.4.2	Videreutvikling av partnerskap _____	15
4.4.3	Profesjonsfaglig veiledning av nyutdannede lærere _____	16
4.5	Utdanningsdirektoratets rolle overfor fylkeskommunene _____	17
5	Videreutvikling av statsforvalters rolle og oppgaver _____	17
5.1	Forslag til ny modell for oppfølgingsordningen _____	18
6	Tilrådinger _____	18
7	Økonomiske og administrative konsekvenser _____	20

1 INNLEDNING OG BAKGRUNN

I tråd med oppdrag 2024-027 skal Utdanningsdirektoratet (Udir) etablere og videreutvikle et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling (SKK) for alle ansatte i barnehage, grunnskole, SFO, videregående opplæring, inkludert fagopplæringen i bedrift, opplæring særskilt organisert for voksne, PP-tjenesten og kulturskole.

Dette dokumentet er Utdanningsdirektoratets svar på deloppdrag 5 i oppdrag 2024–027. I deloppdraget ber Kunnskapsdepartementet (KD) direktoratet vurdere og foreslå hvordan Utdanningsdirektoratets og statsforvalternes rolle kan utvikles for å støtte sektorene i arbeidet med kompetanse- og kvalitetsutvikling innenfor det helhetlige systemet.

Tiltakene i strategien for kompetanse- og karriereutvikling skal bidra til at alle barn, elever, de som får opplæring i bedrift og deltakere i opplæring for voksne får et godt faglig og pedagogisk tilbud. Strategien har tre hovedmål:

1. å gi ledere, lærere og andre ansatte i barnehage og skole gode muligheter for kompetanse- og karriereutvikling gjennom hele arbeidslivet
2. å styrke de profesjonelle læringsfellesskapene i og mellom barnehager og skoler
3. å gjøre barnehager og skoler til attraktive arbeidsplasser som rekrutterer og beholder lærere og andre yrkesgrupper.

Formålet med deloppdrag 5 er å tydeliggjøre hvordan statens støtte, gjennom samspillet mellom Utdanningsdirektoratet og statsforvalterne, kan bidra til at barnehager, skoler, UH-sektoren, fagskoler, kommuner, fylkeskommuner og private eiere bruker dette systemet og de relaterte tiltakene som et samlet redskap for kompetanse- og kvalitetsutvikling.

Arbeidet med deloppdrag 5 bygger videre på vurderingene i:

- Deloppdrag 2, der vi foreslår nye forskrifter for tre tilskuddsordninger som forenkler og samordner statlig støtte til kompetanseutvikling. Forskriftene til de tre tilskuddsordningene har nylig vært på offentlig høring, med høringsfrist 1. oktober. Vi har mottatt 251 høringsuttalelser innen fristen, og arbeider nå med å oppsummere og vurdere innspillene. Dette blir oversendt i egen sak til departementet.
- Deloppdrag 3, der vi foreslår en distribuert modell for oppfølging, kunnskapsinnhenting og evaluering av SKK.
- Deloppdrag 4, der forslag til ny modell for oppfølgingsordningen gir grunnlag for tettere samspill mellom veiledning, støtte og kvalitetsutvikling.
- Deloppdrag 6 del 1, om å videreutvikle dagens lederutdanninger i barnehage og skole.

Sammen utgjør disse delene et helhetlig forslag til hvordan staten bedre kan støtte lokale og regionale aktører i deres arbeid med kvalitets- og kompetanseutvikling i barnehage og skole.

I det videre presenterer vi først en kort beskrivelse av dagens aktører og roller, før vi vurderer og foreslår hvordan rollene til Utdanningsdirektoratet og statsforvalterne kan videreutvikles og samordnes for å støtte sektorenes arbeid med kvalitets- og kompetanseutvikling. Dokumentet avsluttes med tilrådinger til Kunnskapsdepartementet.

1.1 Oversikt over tiltak, målgrupper, aktører og roller i system for kompetanse- og karriereutvikling

[Strategien for kompetanse- og karriereutvikling](#) for ansatte i barnehage og skole gir en oversikt over tiltak, målgrupper og de enkelte aktørenes ansvar. Følgende tiltak og målgrupper inngår i strategien:

Hovedtiltak	Målgruppe
Kollektiv kompetanseutvikling	Alle ansatte i barnehage, grunnskole, SFO, videregående opplæring inkludert fagopplæring i bedrift, opplæring for voksne, PP-tjenesten og kulturskole. I tillegg kan ansatte i andre tverrfaglige tjenester i kommunene og fylkeskommunene som inngår i laget rundt barnet og eleven, omfattes
Videreutdanning	Lærere, andre ansatte med høyere utdanning og fagarbeidere i barnehage, SFO, grunnskole og videregående opplæring inkludert fagopplæring i bedrift, opplæring for voksne, PP-tjenesten og kulturskole
Lederutvikling	Styrere, rektorer og andre ledere i barnehage, grunnskole og videregående opplæring, opplæring for voksne, SFO og PP-tjenesten
Spesialiserte roller og funksjoner	Lærere og andre ansatte med høyere utdanning eller fagbrev i barnehage, grunnskole, SFO, videregående opplæring inkludert fagopplæring i bedrift, opplæring for voksne, PP-tjenesten og kulturskole
Profesjonsfaglig veiledning for nyutdannede lærere	Alle nyutdannede lærere i barnehage, grunnskole, videregående skole og opplæring for voksne de to første årene i yrket
Oppfølgingsordningen	Kommuner med svake resultater på sentrale områder av opplæringen

Tiltakene skal ses i sammenheng og støtte hverandre, slik at individuell og kollektiv kompetanseutvikling styrker det profesjonelle læringsfellesskapet og bidrar til langsiktig kvalitetsutvikling, i tråd med prinsippene i strategien.

I tillegg har Utdanningsdirektoratet ansvar for å forvalte flere tiltak som har kvalitets- og kompetanseutvikling som formål, og som må forstås og ses i sammenheng med tiltakene som er definert under strategien. Dette gjelder blant annet:

- Læringsmiljøprosjektet, som er et målrettet tiltak for veiledning og støtte til barnehager, skoler og eiere i arbeidet med trygt og godt barnehage- og skolemiljø
- Oppfølging av lesestrategien og andre statlige innsatser med mål å bidra til faglig og profesjonell utvikling

- Verktøy for kvalitetsutvikling, som ståstedsanalysen, som er et refleksjons- og prosessverktøy for støtte til kvalitetsvurdering og -utvikling.

For å få til god bruk og nytte av de ulike ordningene for kompetanseutvikling, er det avgjørende at den enkelte barnehage og skole har gode og involverende prosesser for å vurdere egne utviklingsbehov og velge kompetansetiltak og/eller andre type tiltak for kvalitetsutvikling samt utarbeide en kompetanseutviklingsplan.

Forskning vektlegger at skoler og skoleeiere som lykkes i kvalitetsutviklingsarbeidet har formell og uformell kontakt, og at det er dialog mellom aktørene og aktørnivåene. Kjennetegn på kvalitetsutviklingsarbeid som lykkes er blant annet at lærerne driver utviklingsarbeidet innenfra gjennom etablerte profesjonsfellesskap med støtte fra skoleledelsen. Skolelederne er på sin side synlige og tett på, og organiserer skolene slik at det kan samarbeides om jevnlig vurdering og utvikling. Skoleeierne er interessert i det som foregår i skolene, og styrker sin skolefaglige kompetanse gjennom å ha tett dialog med skolelederne (Ekspertgruppe om lærerrollen, 2016; Ekspertgruppe for skolebidrag, 2021).

Flere studier påpeker at kvaliteten på barnehagetilbudet fordrer en tydelig ledelse av både personalet og barnegruppen (Alvestad et al., 2019). Ledere med god faglig kompetanse som kan støtte og veilede ansatte, sette mål og jobbe systematisk med kvalitetsutvikling er viktig for å utvikle barnehagetilbud med høy kvalitet. Følgeevalueringen av kompetansestrategien for fremtidens barnehage (Sivertsen et al., 2020) fant at det var varierende og til dels manglende kompetanse hos barnehageansatte og eiere når det gjaldt å vurdere og analysere kompetansebehov. Utdanningsdirektoratets rapporter fra partnerskapene i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling (2024) kan tyde på at sektoren i partnerskap med universiteter- og høyskoler kan ha styrket vurderings- og analysekompetansen etter 2020.

Strategien gir oversikt over de ulike aktørenes rolle og ansvar:

Ansatte i barnehage og skole	• bidra til å identifisere og velge kompetansetiltak • delta i kompetanseutvikling • bidra i profesjonelle læringsfellesskap og kvalitetsutvikling
Ledere i barnehage og skole	• ansvar for å legge til rette for medvirkende prosesser for kompetansekartlegging og prioriteringer av kompetansetiltak • bidra i partnerskap og forpliktende samarbeid med aktuelle fagmiljøer • legge til rette for at de ansatte får gjennomført kompetanseutvikling og delta i profesjonsfellesskapet • sørge for at nyutdannede lærere får profesjonsfaglig veiledning • legge til rette for delingskultur • sørge for at kompetansen til de ansatte blir brukt
Kommuner, fylkeskommuner og private eiere	• ansvar for riktig og nødvendig kompetanse på alle nivå • ansvar for systematisk arbeid med kompetanse- og kvalitetsutvikling

	• legge til rette for at alle ansatte har muligheter til kompetanseutvikling • sørge for å involvere de ansatte i vurdering av kompetansebehov og tiltak gjennom kollektive prosesser og partssamarbeid.
Universiteter og høyskoler	• ansvar for forskningsbasert kompetanseutvikling • delta i partnerskap med kommuner, fylkeskommuner og private eiere • bidra til at kompetanse, kunnskap og erfaringer føres tilbake til grunnutdanningene
Fagskoler	• tilby praksisnær videreutdanning • delta i forpliktende samarbeid med kommuner, fylkeskommuner og private eiere
Statsforvalter	• ansvar for å stimulere til kompetanseutvikling i kommuner, fylkeskommuner og hos private eiere. • ansvar for å informere om tiltakene i strategien • forvalte tilskudd til kollektiv kompetanseutvikling i barnehage og grunnskole • bidra til god dialog og samhandling mellom alle aktørene • bidra til å identifisere kommuner med behov for støtte og følge opp tiltak innenfor oppfølgingsordningen
Nasjonale utdanningsmyndigheter	• overordnet ansvar for å legge til rette for og følge opp hovedtiltakene og helheten i systemet • vurdere behov for nasjonale prioriteringer • tilrettelegge og formidle informasjon om de ulike tiltakene, blant annet gjennom felles møteplasser og nettverkssamarbeid for ulike aktører i systemet • ansvar for å følge med på og evaluere helheten og delene i systemet

1.2 Vår forståelse av oppdraget

Utdanningsdirektoratet bes om å vurdere og foreslå hvordan Udirs og statsforvalters rolle kan utvikles for å støtte sektorene i arbeidet med kvalitets- og kompetanseutvikling i det helhetlige systemet for kompetanse- og karriereutvikling (SKK). Vi vil derfor primært omhandle oppgaver knyttet til informasjon, veiledning og oppfølging, og ikke ha en grundig omtale av oppgaver som knytter seg til økonomiforvaltning. Tilsyn og klagebehandling er en stor del av oppgaveporteføljen til statsforvalter, som kan inneholde informasjon, veiledning og klargjøring av praksis, men som vi ikke vil gå nærmere inn på i dette svaret.

Vurderingen omhandler direktoratets rolle og oppgaver primært knyttet til ordningene for kompetanseutvikling under strategien for kompetanse- og karriereutvikling. Vi vil her ikke vurdere andre typer støttetiltak som kompetansepakker og kurs eller direktoratets arbeid med utarbeidelse av råd og anbefalinger på ulike områder.

Oppdraget omfatter også fremtidig samhandling med aktørene i de ulike tiltakene, herunder fremtidig samarbeid med UH-sektoren og fylkeskommunene. Dette ser vi i nær sammenheng

med vårt svar på deloppdrag 3, datert 23. mai 2025, der vi foreslår å etablere en distribuert modell for oppfølging og evaluering av tiltakene i strategien for kompetanse- og karriereutvikling. Modellen innebærer at ansvaret for innhenting og bruk av kunnskap fordeles på tvers av nivåer og aktører i systemet, samtidig som direktoratet tar en mer aktiv rolle i å samordne og formidle kunnskap på nasjonalt nivå. Et sentralt mål er å legge til rette for kunnskapsbasert utvikling, bedre utnyttelse av eksisterende datakilder og mer treffsikker støtte til både lokal forbedring og nasjonal styring.

Utdanningsdirektoratet skal ha ansvar for å kontinuerlig videreutvikle selve tiltakene, og for å vurdere og foreslå endringer og forbedringer til departementet på områder der det avdekkes behov, herunder forslag til justeringer av forskriftene for tilskuddsordningene for kompetanseutvikling og innretning av tiltakene, for å oppnå bedre resultater.

I utarbeidelse av svar på deloppdrag 5 har vi hatt tett dialog med aktørene i sektorene og fått innspill både fra statsforvalterne, kommuner, fylkeskommuner, private eiere og UH-sektoren.

2 ULIKE AKTØRERS ROLLE OG OPPGAVER I DAG

2.1 Utdanningsdirektoratets rolle og oppgaver

Utdanningsdirektoratet har det overordnede ansvaret for å forvalte og videreutvikle de statlige kompetanseutviklingsordningene i barnehage og skole under strategien. Dette omfatter oppgaver knyttet til:

- utvikling av forskrifter, retningslinjer og kriterier for tilskuddsordningene for lokal kompetanseutvikling
- faglig og administrativ oppfølging av tiltakene, herunder søknadsbehandling knyttet til videreutdanning, lederutdanning og flere andre søknadsbaserte tiltak
- samarbeid med universitets- og høyskolesektoren (UH), fagskoler, fylkeskommuner, kommuner og partene i sektoren gjennom ulike referansegrupper og nettverk i de ulike ordningene
- informasjon og veiledning om ordningene, både på udir.no og i egne møter for eiere
- gjennomføring og formidling av resultater fra deltakerundersøkelser og evalueringer av ordningene
- drifte og utvikle oppfølgingsordningen.

I ordningene for videreutdanning har direktoratet gjennomført anbudskonkurranser og inngått avtaler med UH om videreutdanningstilbud, som har vært i en egen studiekatalog. I tillegg har direktoratet hatt et eget søknads- og oppfølgingssystem, der den enkelte lærer både søker studieplass og økonomisk støtte, og der eier prioriterer og godkjenner søknader.

Utdanningsdirektoratet har deretter gjort den endelige søknadsbehandlingen, og UH har gjennomført opptaket. Søknads- og oppfølgingssystemet har fungert som et støttesystem for kommuner, fylkeskommuner og private eiere, der de har fått oversikt over hvilke lærere som har søkt videreutdanning i hvilke fag, hvilke søknader som er godkjent, og om deltakerne har startet og fullført studiene. Søknadsbehandlingen i dette systemet har dannet grunnlag for utbetaling

av midler til eierne. Utdanningsdirektoratet har brukt informasjon fra søknadssystemet til rapportering på antall lærere som får tilbud om videreutdanning i hvilke fag.

2.2 Statsforvalters rolle og oppgaver

Statsforvalterne har et bredt samfunnsoppdrag og en viktig rolle i å samordne og bidra til gjennomføring av nasjonal politikk i barnehage- og opplæringssektoren. Statsforvalterne skal gjennomføre god sektorovervåkning og analyse av hvordan ordningene fungerer, og med en tydelig tilbakemeldingssløyfe til Udir. I tråd med retningslinjene for ordningene for kompetanse- og karriereutvikling er statsforvalternes hovedoppgaver i dag å:

- administrere tilskuddsordningene for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnopplæring, som i dag inkluderer regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage, desentralisert ordning for kompetanseutvikling i grunnskole og videregående skole og kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis
- etablere og drifte samarbeidsforumer i sine fylker
- veilede kommuner og private eiere i arbeidet med kompetanseutvikling
- bidra med vurderinger i forbindelse med identifisering av kommuner til oppfølgingsordningen samt skaffe veiledere og følge opp kommunene gjennom hele innsatsperioden.
- bidra til samhandling mellom lokale og nasjonale aktører og identifisere kommuner med behov for støtte gjennom oppfølgingsordningen.

Embetene har ulik kapasitet og kompetanse, og løser oppgavene ulikt. Noen embeter er mer aktive i å være pådrivere overfor kommunene, mens andre embeter begrenser oppgavene til administrativ oppfølging.

2.3 Fylkeskommunenes rolle og oppgaver

Den statlige støtten til lokal kompetanseutvikling i videregående opplæring er i dag fordelt på tre ordninger: desentralisert ordning skole, kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis og desentralisert ordning for yrkesfag. Statsforvalter har forvaltet kompetanseløftet og den desentraliserte ordningen for skole, og fylkeskommunen har deltatt i samarbeidsforum for disse ordningene på lik linje med UH-sektoren, kommuner, private eiere, KS og lærerorganisasjonene.

Utdanningsdirektoratet har forvaltningsansvaret for tilskuddsordningen for yrkesfag, mens fylkeskommunen har opprettet egne samarbeidsforum og hatt ansvar for prioritering og fordeling av midlene. Fylkeskommunene har to hovedroller i dagens ordning for yrkesfag:

- de mottar tilskudd til lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen
- de har ansvar for ordningen og skal koordinere arbeidet i de fylkeskommunale samarbeidsforumene

I dagens ordning for yrkesfag er det opprettet et eget nasjonalt nettverk for erfaringsdeling mellom fylkeskommunene, som koordineres og ledes av fylkeskommunene selv. I tillegg til å gi økonomisk støtte til drift av nettverket, deltar Utdanningsdirektoratet i nettverksmøter og møter i arbeidsutvalget, og bidrar ellers med informasjon som er relevant for fylkeskommunene i arbeidet med tilskuddsordningen.

2.4 Universitets- og høyskolesektorens rolle og oppgaver

Universitetene og høyskolene har to hovedroller i dagens ordninger for kompetanseutvikling:

- de tilbyr studiepoenggivende videreutdanninger og lederutdanninger
- de deltar i partnerskap med barnehager og skoler for å utvikle praksis sammen innenfor tilskuddsordningene for lokal kompetanseutvikling, og samarbeider med fylkeskommunene om lokal kompetanseutvikling i fag- og yrkesopplæringen.

Det eksisterer også flere UH-nettverk på ulike fagområder, der organisering og finansiering av nettverksaktiviteter varierer. Noen nettverk er opprettet og drives av UH-sektoren selv, mens andre nettverk er opprettet og finansiert via Udir. I kompetanseløftet har det vært etablert et eget nasjonalt UH-nettverk som har vært finansiert og koordinert av Udir. UH-institusjoner med lærerutdanning kan søke midler til tiltak knyttet til veiledning for nyutdannede lærere, og inngår i et nettverk som har fått midler til drift gjennom tilskuddsordningen som er forvaltet av Utdanningsdirektoratet.

Utdanningsdirektoratet har inngått egne avtaler med et utvalg UH-institusjoner, som har ansvar for å koordinere og utvikle arbeidet med videreutdanningstilbud og partnerskap på regionalt nivå. I dette arbeidet er UH-institusjonene gruppert i regioner i hhv. region Øst, Vest og Nord. Koordinatorene har ansvar for å etablere ulike møtearenaer i sine regioner, innhente og dele informasjon, samt rapportere til Udir om aktivitet, praksis og ulike problemstillinger i egen region.

Udir har jevnlig møter med UH-koordinatorene, og deltar på samlinger i regi av regionene. UH-koordinatorene har vært viktige og aktive samarbeidspartnere i å utvikle og iverksette nye kompetanseutviklingsordninger. Nåværende avtaler med koordinatorene gjelder ut 2025.

Frem til 2025 inngikk Udir avtaler med UH-institusjoner om videreutdanningstilbud etter egne utlysninger og anskaffelser. Disse tilbudene ble tilgjengeliggjort i en egen studiekatalog på udir.no. I tillegg har lærere kunnet søke på ordinære videreutdanningstilbud i UH-sektoren, «utenfor» katalogen, og har kunnet søke om samme type støtte til disse. I avtalene ble det lagt til grunn at UH-institusjonene hadde ansvar for kvaliteten i tilbudene, et ansvar de også har etter universitets- og høyskolelovens § 3-5. Fra høsten 2025 har UH-institusjonene fått øremerkede midler i tildelingsbrev fra KD til å utvikle og gjennomføre videreutdanningstilbud for lærere og andre ansatte i barnehage og grunnopplæringen.

3 VIDEREUTVIKLING AV HOVEDTILTAKENE I STRATEGIEN FOR KOMPETANSE- OG KARRIEREUTVIKLING

De seks hovedtiltakene i strategien for kompetanse- og karriereutvikling skal videreutvikles og samordnes med mål om å skape et mer helhetlig, varig og fleksibelt system, der tiltakene bygger på felles prinsipper og forsterker hverandre.

Videreutdanning: Fra 2026 etableres en ny tilskuddsordning for støtte til eiere til videreutdanning. Målgruppen utvides fra lærere til også å omfatte andre yrkesgrupper i barnehage og skole, som for eksempel assistenter i barnehagen og miljøarbeidere som jobber i

laget rundt barnet, eleven og lærlingen. Ansatte i andre yrkesgrupper får fra 2026 like vilkår for å ta videreutdanning som lærere. Den nye tilskuddsordningen skal gi større muligheter for å møte lokale behov og gjøre det enklere å planlegge og gjennomføre individuelle og kollektive kompetanseutviklingstiltak i sammenheng.

Midlene som tidligere har vært benyttet til anskaffelse av videreutdanningstilbud fra universiteter og høyskoler blir nå tildelt som en øremerket bevilgning i årlige tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet. UH-institusjonene får større handlefrihet til å opprette og legge ned tilbud i tråd med regionale og nasjonale behov. De vil også få større mulighet til å utvikle innovative tilbud og inngå samarbeid om utvikling av tilbud med nettverk av eiere og/eller eiere i regionen.

Nesten alle videreutdanningstilbudene har hittil vært på universiteter og høyskoler. Utdanningsdirektoratet har tidligere hatt avtaler med to fagskoler om tilbud til erfarne barnehageassistenter og barne- og ungdomsarbeidere i barnehagen. Tiltakene i strategien skal fremover omfatte alle yrkesgrupper i barnehage og grunnopplæringen, noe som betyr at fagskolene fremover blir mer aktuelle som tilbydere av videreutdanning, særlig til ansatte i barnehagen og i fag- og yrkesopplæringen. Fagskolene tilbyr allerede et stort antall relevante videreutdanningstilbud på oppvekstfeltet.

Kollektiv kompetanseutvikling: Dagens tilskuddsordninger skal fra 2026 samordnes og videreutvikles til to nye tilskuddsordninger, én felles for barnehage og grunnskole og én felles for videregående opplæring. Målet er å styrke partnerskap mellom eiere og fagmiljøer, og gi mer fleksibilitet til å møte lokale behov for kompetanseutvikling. Samarbeidsforumene skal videreføres med justerte krav til representasjon og forankring. Ordningene skal omfatte alle ansatte i barnehage og skole, inkludert andre yrkesgrupper som jobber i laget rundt barnet og eleven.

Hovedmodellen i de to ordningene for kollektiv kompetanseutvikling skal fortsatt være partnerskap mellom barnehage, skole, eiere og universiteter og høyskoler. Forslaget til forskrifter som nylig har vært på høring åpner også for at eiere kan inngå forpliktende samarbeid med fagskoler og andre fagmiljøer. Utdanningsdirektoratet vil omtale dette nærmere i oppsummering og vurdering av innspillene som har kommet i høringen.

Oppfølgingsordningen: Utdanningsdirektoratet foreslår i deloppdrag 4 en ny modell for oppfølgingsordningen. Målet er å styrke kommuners kapasitet og kompetanse til å drive kvalitetsutvikling gjennom å gi rom for en mer skreddersydd oppfølging av kommunene som er med i ordningen. I forslaget vil statsforvalterne få en mer sentral rolle som skal ses i sammenheng med deres rolle i de øvrige delene av det helhetlige systemet. Vi viser til eget svar på deloppdrag 4 for nærmere vurderinger og forslag.

Profesjonsfaglig veiledning for nyutdannede lærere: Tilskuddsordningen til eiere for profesjonsfaglig veiledning for nyutdannede lærere har inntil 2025 omfattet nyutdannede lærere i grunnskolen. Fra 2025 utvides ordningen til også å omfatte nyutdannede lærere i barnehage og videregående opplæring. Prinsipper og forpliktelser er utviklet i samarbeid med partene, og skal bidra til at alle nyutdannede får veiledning av god kvalitet de to første årene i yrket. Lærerutdanningene kan søke tilskudd til tiltak for å styrke profesjonsfaglig veiledning av nyutdannede lærere, for eksempel informasjonsarbeid. Profesjonsfaglig veiledning skal inngå

som et varig tiltak i SKK og ses i sammenheng med videreutdanning, kollektiv kompetanseutvikling og spesialiserte roller som veiledere.

Spesialiserte roller og funksjoner: Formålet med spesialiserte roller og funksjoner er å styrke kvalitetsarbeidet og det profesjonelle læringsfellesskapet innenfor et fag- eller arbeidsområde i barnehage og skole, i en kommune, fylkeskommune eller region. Spesialiserte roller og funksjoner skal gi lærere og andre yrkesgrupper med høyere utdanning eller fagbrev utvidet ansvar og faglige utviklingsmuligheter, og bidra til at barnehager og skoler er attraktive arbeidsplasser.

Universiteter, høyskoler og fagskoler kan utvikle og tilby videreutdanning for lærere og ansatte i andre yrkesgrupper som har en slik rolle eller funksjon. Utvikling av veiledende rammer for spesialiserte roller og funksjoner er et arbeid som er forankret i departementet i samarbeid med partene.

Lederutvikling: God ledelse på alle nivåer er en forutsetning for å få til gode prosesser for kvalitets- og kompetanseutvikling. Direktoratet arbeider med et eget oppdrag (2025-013, nytt deloppdrag 6 i SKK) om videreutvikling av dagens lederutdanninger og vurdering av andre tiltak for lederutvikling. En del av oppdraget er å utrede ledernes arbeidssituasjon i barnehage og skole, og vurdere hvordan vi fra nasjonalt nivå kan styrke deres muligheter til å drive et systematisk kvalitetsutviklingsarbeid.

4 VIDEREUTVIKLING AV UTDANNINGSDIREKTORATETS ROLLE OG OPPGAVER

Sammenfattet handler direktoratets vurderinger og forslag om å styrke sammenhengen mellom de ulike tiltakene og virkemidlene i SKK, etablere bedre samordning av prosesser, oppfølging og evalueringer, og at direktoratet utvikler en mer aktiv rolle i å følge opp hvordan ulike aktører kan nyttiggjøre seg av ordningene.

4.1 God informasjon om endringer og sammenheng mellom hovedtiltakene i strategien

En viktig del av direktoratets rolle er å gi god informasjon og veiledning om ordningene direktoratet har ansvar for, både om den enkelte ordning og ikke minst om sammenhengen mellom disse. Vi viser til tidligere oversendt plan for implementering (deloppdrag 1, datert 10. mars 2025). Direktoratet har opprettet en side på udir.no om endringer i ordningene for kompetanseutvikling fra 2026, som blir kontinuerlig utviklet og oppdatert. Vi jobber samtidig med nye nettsider om kvalitet og kompetanse, som både skal gi informasjon og veiledning knyttet til de enkelte ordningene i det helhetlige systemet, og som skal hjelpe sektor til å i større grad se ordninger og virkemidler i sammenheng. Vi vil følge tett med på hvordan sidene brukes, og justere ved behov. Statsforvalterne vil være en viktig kilde til informasjonsbehovet i sektor.

Direktoratet har hatt en egen kommunikasjonsplan knyttet til søknadsprosessen for videreutdanning. Siden det blir store endringer i videreutdanningsordningen fra 2026, ser vi behov for å fortsette med en kommunikasjonsplan knyttet til videreutdanning, i alle fall det første året. Vi vil særlig ha oppmerksomhet knyttet til informasjon på udir.no, og planlegger i tillegg et digitalt informasjonsmøte for eiere, markedsføring og aktiviteter i sosiale medier. Vi

har etablert et samarbeid med HK-dir for å videreutvikle og samordne informasjon om videreutdanningstilbud på udir.no og Utdanning.no.

4.2 En felles referansegruppe for strategi for kompetanse- og karriereutvikling

Utdanningsdirektoratet har flere referansegrupper og arenaer for dialog med aktører og parter knyttet til dagens ordninger. Det har som hovedregel blitt opprettet en egen referansegruppe knyttet til hver kompetansestrategi, og resultatet er at vi i dag har flere referansegrupper og nettverk, med til dels overlappende deltakelse fra organisasjoner og personer. I referansegruppene spiller partene inn ulike problemstillinger og spørsmål til diskusjon og avklaring, og direktoratet gir informasjon og formidler resultater fra ulike rapporteringer og evalueringer.

Aktørene i ordningene har uttrykt behov for at direktoratet tar en aktiv rolle ved å legge til rette for arenaer på nasjonalt nivå for dialog, erfaringsdeling og utvikling av praksis i ordningene. Direktoratets vurdering er at det er vesentlig å fortsette god dialog og samhandling med partene i det videre arbeidet, og direktoratet foreslår å opprette en egen nasjonal referansegruppe knyttet til strategien for kompetanse- og karriereutvikling.

En felles referansegruppe vil sikre at medlemmene får god og samlet informasjon om tiltakene under strategien, og at tiltak kan diskuteres i sammenheng. Det vil også være aktuelt å inkludere informasjon og resultater fra evalueringer fra andre kvalitets- og kompetanseutviklingstiltak, så som læringsmiljøprosjektet og oppfølging av lesestrategien. Referansegruppen bør bestå av representanter for statsforvalterne, UH-sektoren, fagskoler, kommuner, fylkeskommuner, private eiere og partene i arbeidslivet, herunder samarbeidsrådet for yrkesopplæringen (SRY).

For å oppnå et mer felles ansvar og eierskap for kunnskapsgrunnlaget og videre utvikling av ordningene, foreslår vi å knytte denne referansegruppen til forslaget i deloppdrag 3 om å etablere et tydeligere distribuert system for datainnhenting. Referansegruppen kan dermed også inkludere aktører som har oppgaver knyttet til datainnhenting, rapportering og evaluering.

4.3 Samordning og formidling av kunnskap

I vårt svar på deloppdrag 3 foreslår vi en distribuert modell for oppfølging og evaluering, der direktoratet tar et tydelig ansvar for å samordne og systematisere kunnskapsinnhenting, og for å sammenstille og formidle kunnskapsgrunnlag på tvers av ordningene. Denne rollen er en forutsetning for at systemet skal fungere helhetlig og gi innsikt som både sektorene og nasjonale myndigheter kan bruke til læring, utvikling og styring.

Det samles i dag mye kunnskap på tvers av tiltak, ordninger og nivåer, men informasjonen er fragmentert og brukes i liten grad som grunnlag for felles læring og utvikling. Erfaringer og resultater fra lokale og regionale prosesser formidles ofte gjennom rapportering, men uten at de systematisk analyseres og deles på tvers av nivåer. Dette gjør det krevende å følge utviklingen og å vurdere samlet virkning av statlige virkemidler. En mer koordinert kunnskapsflyt mellom Utdanningsdirektoratet, statsforvalterne og andre aktører i sektoren er nødvendig for å legge grunnlag for en læringsorientert og kunnskapsbasert styring.

Utdanningsdirektoratet vil ha det overordnede ansvaret for å samordne og formidle kunnskap om tiltakene i strategien som støtte til sektorene i deres arbeid med kompetanse- og kvalitetsutvikling. Dette innebærer å samle inn, systematisere og kvalitetssikre kunnskap fra

ulike kilder, og å gjøre den tilgjengelig på en måte som gir verdi både for praksisfeltet og for nasjonale myndigheter. Kunnskapsgrunnlaget skal bidra til at sektoren får bedre oversikt over hvordan systemet brukes og hvilken nytte det gir, og samtidig sikre at nasjonale myndigheter har et godt grunnlag for styring og videreutvikling.

Et avgjørende element i dette arbeidet er samarbeidet med partene, referansegrupper, møteplasser og dialogarenaer – mekanismene som sikrer at kunnskapen faktisk sirkulerer og skaper verdi. Utdanningsdirektoratets rolle blir dermed ikke bare å samle og kvalitetssikre kunnskap, men også å legge til rette for samskaping. Det betyr å sørge for at kunnskapen deles, tolkes og brukes i fellesskap med de aktørene som både bidrar med innsikt og skal anvende resultatene i sitt eget utviklingsarbeid. På den måten blir kunnskapsarbeidet en prosess som skaper eierskap, legitimitet og læring på tvers av nivåer.

Denne rollen bygger videre på den distribuerte modellen, der ansvaret for kunnskapsinnhenting fordeles mellom aktører i sektoren. For Udir innebærer det en koordinerende funksjon, der vi både setter felles rammer og legger til rette for at innsikt fra mange ulike aktører kan kobles sammen. Det betyr også et tettere samarbeid med andre nasjonale organer og myndigheter, som HK-dir, NOKUT og SIKT, samt universiteter, høyskoler, fagskoler og partene i sektoren – alle med viktige kunnskapsbidrag.

Når innsikt fra lokale erfaringer, statistikk, evalueringer og forskning settes sammen til et helhetlig bilde, gir det kommuner, fylkeskommuner og andre aktører et bedre grunnlag for å prioritere, planlegge og utvikle kompetansetiltak. Samtidig gir dette departementet og nasjonale myndigheter nødvendig oversikt over hvordan systemet fungerer i praksis, og et godt grunnlag for styring og videreutvikling av tiltakene i strategien. Vi viser her til vårt svar på deloppdrag 3 og den vedlagte planen for kunnskapsinnhenting og evaluering, som utdyper hvordan dette arbeidet skal organiseres i praksis.

Direktoratet skal i samarbeid med aktørene i ordningene kontinuerlig videreutvikle og forbedre de ulike tiltakene, basert på et bredt kunnskapsgrunnlag. Dersom det avdekkes behov for justeringer av forskriftene for tilskuddsordningene for kompetanseutvikling og innretning av tiltakene for å oppnå bedre resultater, skal direktoratet foreslå dette overfor departementet.

4.4 Samarbeid med universiteter og høyskoler

Vi deler vurderingen i tre under dette punktet, der den ene vurderingen handler om videreutdanningstilbud, den andre om videreutvikling av partnerskap og den tredje om samarbeid med UH om profesjonsfaglig veiledning for lærere i barnehage og grunnopplæringen.

4.4.1 SAMARBEID MED UH-SEKTOREN OM VIDEREUTDANNING

Universitetene og høyskolene får fra høsten 2025 tildelt øremerkede midler i tildelingsbrevet fra Kunnskapsdepartementet til å utvikle og gjennomføre videreutdanningstilbud, og skal ikke lenger svare på anbudskonkurranser og inngå egne avtaler med Utdanningsdirektoratet. Dette innebærer at UH-institusjonene får større fleksibilitet og mulighet til å justere videreutdanningsporteføljen ved å opprette og nedlegge tilbud i tråd med lokale behov.

I tildelingsbrevene for 2025 har Kunnskapsdepartementet gitt få føringer for hvilke UH-institusjoner som skal tilby videreutdanning i hvilke fag. Det er ønskelig at ordningen gir stort

handlingsrom for den enkelte UH til å utvikle tilbud basert på dialog og samhandling med kommunesektoren, uten at departementet i utgangspunktet styrer for mye. I en omleggingsfase mener Utdanningsdirektoratet derfor det er nødvendig å vurdere andre mekanismer for koordinering og dimensjonering av videreutdanningstilbud, både for å sikre at vi har en god oversikt over helheten i tilbudene, og for å ha god dialog om dimensjonering og behov.

Utdanningsdirektoratet hadde møter med koordinatorene i de tre EVU-regionene før sommeren, og har deltatt på samlinger i regi av regionene våren 2025, der vi har bedt om innspill om behov for samarbeid i den nye forvaltningsmodellen. I møter med koordinatorene kommer det frem et tydelig behov for å fortsette arbeidet med å koordinere utviklingen av videreutdanningstilbud. Innspillene peker på behov for å:

- sikre informasjonsflyt og koordinering mellom UH-institusjonene
- ha oversikt over eieres behov for videreutdanninger
- koordinere utviklingen av den helhetlige porteføljen av videreutdanningstilbud
- samordne tilbud i en viss grad for å unngå for mange like tilbud som hver for seg får få søkere
- sørge for at det opprettholdes ett nasjonalt tilbud innenfor små fagområder/i fag med få søkere
- utveksle erfaringer om nye og innovative tilbud, for eksempel kombinerte etter- og videreutdanningstilbud og tilbud på nye fagområder

Et sentralt kunnskapsbehov fremover er derfor å kunne følge med på:

- hvilke videreutdanningstilbud som etableres og nedlegges
- hvordan tilbudene fordeler seg på fag, geografi og målgrupper
- hvordan kommunesektoren og private eiere etterspør og bruker tilbudene
- hvilke tilbud som faktisk blir gjennomført, og hvilke som avlyses pga. lav søkning.

Det er en målsetning å ha tilgjengelige videreutdanningstilbud av god kvalitet over hele landet, i alle fagområder og fag i barnehage og skole. Ved omleggingen av ordningen er det blant annet en risiko for at flere UH-institusjoner i samme region tilbyr videreutdanningstilbud i samme fag der det er stor søkning på nasjonalt nivå, og samtidig avvikler tilbud med få søkere. Uten noen form for strukturert dialog og koordinering kan dette føre til en uønsket skjevhet i tilbudet på nasjonalt nivå, der det for eksempel tilbys mange tilbud i «store» fag og der tilbud i «små» fag med få søkere blir avlyst ved flere/alle institusjonene. UH-koordinatorene tar særlig opp behovet for å legge til rette for at det ikke blir en uhensiktsmessig konkurransesituasjon mellom UH i samme region, og at vi sørger for å opprettholde tilbud i fag med få søkere.

I tillegg er det ulikt hvor langt UH-institusjonene har kommet når det gjelder å utvikle en strukturert dialog med barnehage- og skoleeiere om behov og tilbud for videreutdanning. De fleste UH har ikke hatt direkte dialog med eiernivået om videreutdanning siden det er direktoratet som har anskaffet videreutdanningstilbud direkte fra UH, og fordi regionale tilbud har hatt en mer uforutsigbar finansiering. Flere melder derfor om at egen institusjon har behov for å utvikle tettere samarbeid lokalt og regionalt med kommunesektoren for å kartlegge behov og utvikle videreutdanningstilbud i samspill med eierne. Flere UH-institusjoner peker også på behov for bedre koordinering og organisering internt i egen institusjon. Behovet handler både om å forankre arbeidet på ledernivå og å få til bedre samhandling mellom vitenskapelige og administrativt ansatte.

Innspillene fra koordinatorene i UH-regionene uttrykker videre et ønske om å ha nasjonale arenaer for dialog og samhandling, både med Utdanningsdirektoratet og med statsforvalterne. Statsforvalterne har også på sin side foreslått at Udir kan bidra med å fasilitere møteplasser mellom UH og statsforvalterne for å styrke samarbeidet. Direktoratet støtter at det er behov for et fortsatt samarbeid med UH-sektoren, både om videreutdanning og om videreutvikling av partnerskap.

Vår vurdering er at et etablert samarbeid med UH-sektoren enten bør foregå i regionene som er etablert, eller i ett felles nasjonalt nettverk. Det er en fordel å kunne bygge på opparbeidede nettverk og erfaringer innenfor de etablerte regionene, men det kan også være fordeler med ett nasjonalt nettverk der representanter fra alle UH kan møtes samtidig, og som er direkte forankret i Utdanningsdirektoratet. Mange institusjoner rekrutterer studenter fra hele landet og ikke bare fra egen region, og flere tilbud, særlig innenfor små fagområder, har karakter av å være nasjonale tilbud. I et nasjonalt nettverk kan UH-institusjonene både møtes samlet og ha egne mindre møter for å diskutere regionale problemstillinger og spesifikke partnerskap og opplegg. Møtene kan være både fysiske og digitale.

I den nye forvaltningen får UH-institusjoner større muligheter til å samordne studietilbud, søknads- og opptaksprosedyrer og kommunikasjon med sine øvrige utdanningstilbud. Dette kan gi en bedre helhet og oversikt innad på den enkelte UH-institusjon, men reiser også behov for å følge med på hvordan dette slår ut for lærere i barnehage og skole og andre ansatte som søker videreutdanning. Det vil være viktig å innhente kunnskap om hvordan de nye opptaksprosessene fungerer, blant annet i lys av utfordringer med oversøking, avslag og frafall fra studiestart.

Vi ser et særlig behov for å ha et etablert samarbeid med UH-institusjonene fremover siden omlegging av videreutdanningsordningen medfører store endringer sammenlignet med i dag. Organiseringen bør vurderes på nytt etter noen år og justeres ved behov.

Vi foreslår på dette tidspunktet ikke et eget fast nettverk med fagskolene siden de ikke har samme rolle knyttet til lærerutdanningene og til den nåværende ordningen for videreutdanning. Fagskolene vil være representert i den nasjonale referansegruppen, og vi kan ved behov vurdere et eget nettverk også for disse.

4.4.2 VIDEREUTVIKLING AV PARTNERSKAP

I tillegg til å følge opp arbeidet med videreutdanningstilbudene, er det behov for fortsatt å arbeide med å utvikle partnerskap i kollektiv kompetanseutvikling. Utgangspunktet for partnerskapet er lokale behov for kompetanseutvikling i barnehage og skole. Partnerskapet skal både gi barnehager og skoler forskningsbasert kunnskap og gi universiteter og høyskoler oppdatert praksiserfaringer. Kunnskap fra praksis skal tilbakeføres til lærerutdanningene og bidra til at disse blir mer praksisnære. Evalueringer peker på at arbeidet er krevende, men gir gode resultater, samskaping og økt forståelse for hverandres roller og oppgaver når det fungerer.

Målet med dagens tilskuddsordning for barnehage og grunnopplæring er styrket kollektiv kompetanse i barnehager og skoler ut fra lokale behov, gjennom partnerskap med universitet eller høyskole. Det er stor deltakelse i tilskuddsordningen. Barnehagene og skolene arbeider med sentrale temaer i rammeplanen og læreplanen LK20 og LK20s. Mange partnerskap

arbeider også med inkludering og tilrettelegging. For videregående skoler er vurdering et høyt prioritert tema i tillegg til bruk av læreplanen. Kompetansetiltak innen spesialpedagogiske områder som lærevansker, nevroutviklingsforstyrrelser og bekymringsfullt skolefravær hadde en markant økning i fjor, og det samme bildet finner vi i år. De aller fleste partnerskapene rapporterer om økt felles oppmerksomhet om temaet og målsetting for arbeidet, og at arbeidet har styrket de profesjonelle læringsfellesskapene. Partnerskap mellom universiteter eller høyskoler og praksisfeltet skal også bidra til å styrke lærerutdanningene. Det er stor deltakelse fra UH-institusjoner (ca 20) spredt over hele landet, der samme institusjon kan være inne i flere ordninger og flere partnerskap samtidig. Partnerskapsrapportene har over tid vist en positiv utvikling i hvordan UH vurderer at tilskuddsordningene bidrar til å styrke lærerutdanningene. UH-institusjonene som deltar i partnerskap har i de fleste tilfeller lærerutdanning, og har ulike måter å koble ordningene til undervisning i lærerutdanningene. Dette skjer blant annet gjennom å bruke erfaringer i undervisning i grunn- og videreutdanning. Rapporteringen viser i større grad enn tidligere til intern organisering i UH, der ansattes roller i ordningen er tydeliggjort, samt at det gjennomføres fagseminarer hvor ulike faglige og organisatoriske temaer i ordningen tas opp.

De tre UH-regionene har hatt oppdrag knyttet til å utvikle arbeidet med partnerskap innenfor sine regioner, noe de har løst på ulike måter. På nasjonalt nivå arrangerte Utdanningsdirektoratet en større konferanse om temaet høsten 2024. Målet med konferansen var både å dele erfaringer i fellesskap, og diskutere videre utvikling av UHs rolle i partnerskap i barnehage- og skoleutvikling. Konferansen omhandlet temaer som hvilken type kompetanse universiteter og høyskoler trenger i møte med praksisfeltet, hvordan UH ivaretar det doble oppdraget med å tilbakeføre praksis til lærerutdanningen, forskningens rolle i partnerskapene, og fordeler og ulemper ved at flere UH-institusjoner deltar i samme partnerskap. Vi ser behov for å videreføre denne måten å lære av hverandre på, og vil foreslå at lignende konferanser kan gjennomføres fremover, for eksempel annethvert år. Arbeidet med å planlegge og gjennomføre en slik konferanse kan knyttes til det nasjonale nettverket som er forankret i Udir. Behov for arbeid med ulike faglige tema og planlegging av arrangementer bør være en del av mandatet til et slikt nasjonalt nettverk.

UH-sektoren har gitt tilbakemelding i møter og i høringen til forskriftene om at det blir viktig å fremheve formålet med partnerskap i ordningene nå som det åpnes opp for at kommuner, fylkeskommuner og private eiere også kan inngå samarbeid med fagskoler og andre kompetansemiljøer. Det blir viktig å understreke at partnerskap med UH fortsatt er hovedmodellen, og å følge opp at midlene i ordningene blir brukt til formålet. Direktoratet vil følge opp dette punktet i forbindelse med oppsummering og vurdering av høringsinnspillene til forskriftene som nylig har vært på høring.

4.4.3 PROFESJONSFAGLIG VEILEDNING AV NYUTDANNEDE LÆRERE

Det nasjonale nettverket for profesjonsfaglig veiledning for nyutdannede lærere i barnehage og skole består av representanter fra alle lærerutdanningene. Nettverket ble opprettet i 2003, og har spilt en viktig rolle i å utvikle fagfeltet og kvaliteten på profesjonsfaglig veiledning av nyutdannede lærere, som er et viktig tiltak både i rekrutteringsstrategien og i strategien for kompetanse- og karriereutvikling. Utdanningsdirektoratet vurderer det som viktig å opprettholde nettverket i den videre utviklingen. Vi bør imidlertid vurdere om det er behov for å justere mandat og sammensetning av nettverket.

4.5 Utdanningsdirektoratets rolle overfor fylkeskommunene

Etter omlegging av ordningene får fylkeskommunene fra 2026 et helhetlig ansvar for ordningen for kollektiv kompetanseutvikling i videregående opplæring. Fylkeskommunene vil også få en andel av midlene til videreutdanning, basert på en fordelingsnøkkel med objektive kriterier. Samlet vil dette gi fylkeskommunene større fleksibilitet og bedre muligheter enn i dag til å planlegge for en helhetlig kompetanseutviklingsplan med tydelige prioriteringer.

Tilbakemeldinger fra fylkeskommunene viser at de ønsker å samarbeide med hverandre og med Udir, dele og utvikle praksis sammen. Evalueringen viser at regelmessig dialog mellom fylkeskommunene og med Utdanningsdirektoratet har hatt stor betydning for utviklingen av den desentraliserte ordningen for yrkesfag. Utdanningsdirektoratet ser behov for å styrke dialogen og samarbeidet med fylkeskommunene fra 2026, både fordi de får et betydelig større ansvar, og fordi det er behov for å følge innføringen av den nye tilskuddsordningen. Direktoratet anbefaler derfor å opprette et nasjonalt nettverk for fylkeskommunene innenfor det helhetlige systemet for kompetanse- og karriereutvikling. Formålet med nettverket er å styrke samordning og samarbeid mellom fylkeskommunene og Utdanningsdirektoratet, både innenfor og utenfor SKK. Nettverkets arbeid skal bidra til å se tiltakene i SKK i sammenheng, og sikre helhetlig utvikling og oppfølging. Fylkeskommunene kan på eget initiativ opprette undergrupper for ulike deler av systemet ved behov. Vi foreslår at det eksisterende nettverket for ordningen for yrkesfag legges ned.

Vi foreslår videre at Utdanningsdirektoratet fortsatt tildeler noe midler til drift av et nasjonalt nettverk. Midlene skal brukes til koordinering og samlinger i nettverket. Udir utarbeider et mandat for nettverket. Nettverket ledes av fylkeskommunene, men Udir deltar i arbeidsutvalget og vil bidra med å foreslå temaer og utarbeide program for nettverksmøtene. For å ivareta perspektiver fra både yrkesfagene og studieforbereidende, foreslår vi at Samarbeidsrådet for yrkesopplæringen og Rådet for studieforbereidende utdanningsprogram også er representert i det nasjonale nettverket. Direktoratet anbefaler at nettverket består av koordinatorene som har god kjennskap til fylkeskommunenes bruk av systemets ordninger. Koordinatorane bør kunne vurdere effekten av hovedtiltakene, både enkeltvis og i samspill, og analysere i hvilken grad de bidrar til måloppnåelse. Dette vil styrke kunnskapsgrunnlaget for strategiske beslutninger og videreutvikling av ordningene. Ledere inviteres til å delta i ett til to møter, eller ved behov.

Et nasjonalt nettverk vil også kunne bli en sentral arena for å planlegge kompetanseutvikling på tvers av fylkeskommuner som et resultat av arbeidet med nytt rammeverk for innhold og struktur, som skal erstatte dagens fag og timefordeling.

5 VIDEREUTVIKLING AV STATSFORVALTERS ROLLE OG OPPGAVER

Statsforvalters rolle har vært grundig behandlet i forbindelse med utkast til og høring av forslagene til forskrift for tilskuddsordningene. Forslaget innebærer at statsforvalter skal etablere og aktivt følge opp arbeidet i samarbeidsforum, som i dag. Forslaget til forskrift for tilskuddsordning for kollektiv kompetanseutvikling i barnehage og skole tydeliggjør både statsforvalters og samarbeidsforums rolle sammenlignet med dagens regelverk. Vi kommer nærmere tilbake til dette i oversendelse av oppsummering og vurdering av høringsinnspillene.

I 2026 får statsforvalterne samme mål som Utdanningsdirektoratet, og det er også igangsatt en prosess for å rydde opp i porteføljen av oppdrag de mottar, noe som legger godt til rette for samordning av prosesser og prioriteringer i arbeidet med tiltakene under strategien for kompetanse- og karriereutvikling.

I det helhetlige systemet for kompetanse- og karriereutvikling får statsforvalterne et utvidet ansvar for å informere om sammenhengen mellom ordningene og veilede kommunene og private eiere i å benytte ordningene samlet. Informasjonsansvaret vil inkludere overordnet informasjon om videreutdanning, kollektiv kompetanseutvikling i barnehage, grunnskole og videregående opplæring samt profesjonsfaglig veiledning av nyutdannede lærere.

5.1 Forslag til ny modell for oppfølgingsordningen

Utdanningsdirektoratet foreslår en ny modell for oppfølgingsordningen som svar på deloppdrag 4. Modellen vil åpne for økt handlingsrom og fleksibilitet slik at innsatsen i enda større grad kan skreddersys kommunens utfordringsbilde og behov. Modellen skal også bidra til bedre sammenheng mellom oppfølgingsordningen og andre deler av det helhetlige systemet for kompetanse- og karriereutvikling samt stimulere til langsiktig planlegging og kompetanseutvikling lokalt og regionalt.

I den anbefalte modellen forslår vi at statsforvalter får en mer sentral rolle sammenlignet med i dag, der statsforvalter bidrar med sitt kjennskap til kommunene i eget embete i flere ledd av prosessen. Dette er særlig knyttet til å identifisere kommuner som skal få tilbud om å delta i ordningen, basert på embetets egne risikovurderinger. Statsforvalter skal også gi sine vurderinger av hvordan innsatsen kan tilpasses kommunens utfordringer og behov, hvordan midlene i ordningen samlet sett best kan anvendes, og veiledning i bruk av det helhetlige systemet og andre støtteressurser som kan bidra til å øke kommunenes kompetanse og kapasitet til å drive kvalitetsutvikling.

Modellen legger også opp til at Utdanningsdirektoratet skal øke sin innsats og ta en mer aktiv rolle i ordningen enn i dag. Hvordan dette vil konkretiseres skal vurderes blant annet sammen med statsforvalterne, men det kan være aktuelt å legge til rette for at statsforvaltere, kommuner og/eller veiledere kan samles for å dele erfaringer og utvikle praksis på tvers av embetene eller utvikle ressurser som kan være spesielt nyttige for kommuner i ordningen. Det er viktig at rollene til statsforvalter og Utdanningsdirektoratet understøtter og utfyller hverandre.

Vi viser til eget svar på deloppdrag 4 med utfyllende vurderinger og forslag.

6 TILRÅDINGER

Basert på samlede innspill, erfaringer og vurderinger tilrår Utdanningsdirektoratet følgende om:

Utdanningsdirektoratets rolle og oppgaver:

- Utdanningsdirektoratet skal ha en aktiv rolle i å samordne tiltak og prosesser, og legge til rette for nasjonale arenaer for dialog, erfaringsdeling og utvikling av praksis sammen med aktørene i ordningene.

- Utdanningsdirektoratet har ansvar for å gi god informasjon til sektor om kompetanse- og kvalitetsutvikling i barnehage og grunnopplæringen. Informasjonen skal synliggjøre og legge vekt på å formidle ulike tiltak og virkemidler i sammenheng, og støtte sektorene i å kunne bruke disse best mulig.
- I vårt svar på deloppdrag 3, sendt Kunnskapsdepartementet i mars i år, foreslår vi en distribuert modell for oppfølging, kunnskapsinnhenting og evaluering, der direktoratet tar et tydelig ansvar for å samordne og systematisere kunnskapsinnhenting, og for å sammenstille og formidle kunnskapsgrunnlag på tvers av ordningene. Denne rollen er en forutsetning for at systemet skal fungere helhetlig og gi innsikt som både sektorene og nasjonale myndigheter kan bruke til læring, utvikling og styring.
- Utdanningsdirektoratet skal utarbeide en årlig rapport til Kunnskapsdepartementet med data, funn fra rapporteringer, evaluering og øvrig kunnskapsgrunnlag fra ordningene. Se nærmere opplegg i *Plan for kunnskapsinnhenting og evaluering* (planen ettersendes).
- Utdanningsdirektoratet skal etablere en nasjonal referansegruppe bestående av representanter for statsforvalterne, UH-sektoren, fagskoler, kommuner, fylkeskommuner, private eiere og partene i arbeidslivet, herunder samarbeidsrådet for yrkesopplæringen (SRY). Referansegruppen kan også inkludere aktører som har oppgaver knyttet til datainnhenting, rapportering og evaluering. Denne gruppen vil erstatte flere referansegrupper som i dag er knyttet til de ulike kompetansestrategiene. Referansegruppen blir felles for tiltakene i strategien, og vi knytter denne gruppen også til forslaget i deloppdrag 3 om å etablere et tydeligere distribuert system for datainnhenting.
- Utdanningsdirektoratet arrangerer et årlig seminar for referansegruppen og andre aktuelle aktører i ordningene. Tema for seminaret skal både være sammenstilling og deling av kunnskap fra ordningene, erfaringsdeling på tvers av fylker og utvikling av partnerskap og praksis i ordningene.
- Direktoratet skal i samarbeid med aktørene i ordningene kontinuerlig videreutvikle og forbedre systemet for kompetanse- og karriereutvikling, basert på et bredt kunnskapsgrunnlag. Dersom det avdekkes behov for justeringer av forskrifter og innretning av ordninger for å oppnå bedre resultater, skal direktoratet foreslå dette overfor departementet.
- Utdanningsdirektoratet viderefører samarbeidet med UH-sektoren i ett nasjonalt nettverk som ledes av direktoratet. Nettverket skal ha ansvar for å ta opp problemstillinger knyttet til koordinering og dimensjonering av videreutdanning. Behov for arbeid med ulike faglige tema og planlegging av arrangementer, bør også være en del av mandatet til et slikt nasjonalt nettverk. Arbeidet med videreutvikling av UHs rolle i partnerskap er særlig aktuelt, for eksempel med en egen konferanse annethvert år.
- Utdanningsdirektoratet oppretter et nasjonalt nettverk for fylkeskommunene, med formål om å styrke samordning og samarbeid mellom fylkeskommunene og direktoratet knyttet til strategien. Nettverket skal bidra til helhetlig utvikling av systemet, erfaringsdeling og utvikling av praksis.

- Det nasjonale nettverket for profesjonsfaglig veiledning for nyutdannede lærere i barnehage og skole videreføres. Eventuelle justeringer i mandatet og sammensetningen av nettverket vurderes på et senere tidspunkt.

Statsforvalters rolle og oppgaver:

- Statsforvalters rolle overfor kommuner og private eiere skal styrkes når det gjelder informasjon, veiledning og oppfølging av strategien. Statsforvalter får et helhetlig informasjonsansvar for ordningene og skal veilede kommuner og private eiere i bruk av ordningene for kompetanseutvikling.
- Statsforvalters informasjonsansvar vil inkludere overordnet informasjon om videreutdanning, kollektiv kompetanseutvikling i videregående opplæring og profesjonsfaglig veiledning for nyutdannede lærere, selv om statsforvalter ikke har forvaltningsansvar for disse ordningene.
- Statsforvalter skal etablere og aktivt følge opp arbeidet i samarbeidsforumene. Forslaget til forskrift for tilskuddsordning for kollektiv kompetanseutvikling i barnehage og skole tydeliggjør både statsforvalters og samarbeidsforums rolle sammenlignet med dagens regelverk. Vi kommer nærmere tilbake til dette i oppsummering og vurderinger av høringsinnspillene.
- Se svar på deloppdrag 4 for egen vurdering av statsforvalters rolle og oppgaver knyttet til ny modell for oppfølgingsordningen.

7 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

I en overgangsfase de nærmeste årene vil direktoratet bruke ressurser på å etablere og iverksette de nye ordningene og sørge for at de fungerer som planlagt. På lenger sikt vil omleggingene innebære mindre administrativt arbeid for Udir knyttet til videreutdanning. Direktoratets oppgaver og rolle i ordningene for kollektiv kompetanseutvikling vil i stor grad være som i dag.

Utdanningsdirektoratet vil på lenger sikt få færre oppgaver knyttet til søknadsbehandling og administrasjon av videreutdanning for lærere når den nye forvaltningsmodellen er innført. Inntil videre har vi behov å beholde et eget søknads- og oppfølgingssystem fordi direktoratet fortsatt har ansvar for flere tilskuddsordninger som ikke per nå inngår i SKK, blant annet ordningene for rekrutterings- og utdanningsstipend. Direktoratet har også fortsatt søknadsbehandling knyttet til styrer- og rektorutdanningene, inntil det eventuelt fattes beslutninger om å endre forvaltningsmodellen for disse ordningene.

Samtidig skal direktoratet ta en mer aktiv rolle i å følge opp aktørene i ordningene, noe som vil kreve ressurser, og også ha en mer aktiv rolle i å innhente, sammenstille og formidle helhetlig rapportering om bruk og erfaringer fra ordningene. Samlet sett ligger det dermed et potensial i å dreie noen ressurser internt i direktoratet fra en ressurskrevende forvaltning av dagens

videreutdanningsordninger til mer oppfølging og dialog med aktørene i ordningene, etter hvert som ordningene blir iverksatt.

Statsforvalter får i dag tildelt midler til administrasjon og oppfølging av ordningene for lokal kompetanseutvikling, og disse vil videreføres ved innføring av SKK. Vi vil følge opp ressurstildeling og konkretisering av oppgaver i forbindelse med årlige tildelingsbrev og styringsdialog.

Universitetene og høyskolene får tildelt midler til å opprette videreutdanningstilbud direkte i tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet. Når det gjelder selve forvaltningen av videreutdanningstilbudene, kan UH få et noe større administrativt arbeid med opptak til videreutdanningstilbudene. Dette skyldes blant annet at en del ansatte i barnehage og skole antagelig vil søke om studieplass på flere studietilbud og dermed vil trekke søknaden før studiestart, og at UH på tilbud med oversøking må avslå søknader. Tidligere har det vært Utdanningsdirektoratet som har søknadsbehandlet og fordelt lærerne på de ulike videreutdanningstilbudene finansiert via Udir, og avslått søknader til oversøkte tilbud. Vi vil fremover undersøke muligheten for å kunne etablere en form for delingssystem for opptakskontorene i UH om søknader til videreutdanning for lærere i barnehage og skole, for å bedre den totale oversikten over søknader og tilbud. Her er også samarbeidet med HK-dir om Utdanning.no og med SIKT om nytt utdanningsregister viktig.

Midlene til kommuner, fylkeskommuner og private eiere vil bli fordelt etter fordelingsnøkler fastsatt av Utdanningsdirektoratet basert på objektive kriterier. Direktoratet arbeider med å utvikle disse fordelingsnøklerne, og vil ha dialog med departementet underveis i dette arbeidet.

I høringen til forslag til forskrifter for de tre tilskuddsordningene for kompetanseutvikling, har vi registrert flere innspill som handler om at det vil være krevende for eierne å finansiere egenandelen både i kollektiv kompetanseutvikling og i videreutdanning. Flere innspill peker på stram kommuneøkonomi som årsak. Vi vil komme nærmere tilbake til dette i oppsummering og vurdering av høringsinnspillene, og vurderer at dette er en risikofaktor for å kunne oppnå målene som er satt for systemet for kompetanse- og karriereutvikling.

